

Az „információs társadalom”, a „multimédia”, a „mesterséges intelligencia” olyan varázsszavak, amelyek messze fölötté állnak a pusztá használati síknak. A médium mint ember csinálta mítosz kvázi-vallási jelentőségre tesz szert: értelmet ad, legyen az bármilyen; otthonosságot ajándékozik, állandó jelenlétet és hazát, bárhol legyen is az; vágyakozásban és álmaiban érinti az embert, és a tudattalanra hivatkozik, bármilyen módon tegye is ezt. De ellentétben az igazi és hiteles mítosszal, amely mindig rejt magában valamit az isteni kinyilatkoztatásból, a médiavilág mitikus tartalma konstruált és – ne felejtjük el! – irányított. Egy gigantikus és világszerte működő iparág sikeresen látott hozzá ahhoz, hogy új elsődlegességet írjon elő az emberlét számára – nevezetesen hogy az ember képi üzenetek címzettje és vevője legyen. E folyamat során manipuláció-technikailag mesteri módon sikerült elhomályosítani magát a folyamatot. A kaotikus és végzettségben félretájékoztató folyamatokat ily módon *információs társadalomként* kezelik, az emberek közti találkozást megakadályozó vagy elpusztító technikákat a *kommunikációtechnika* megjelöléssel illetik, a tér, az idő és a testi mivolt megszüntetése áttekinthetőséget sugalló *globális faluként* kísért a korszellem színpadán. A technikai univerzum által a szociális szférából kivont energiák elvesztése meggyorsítja a társadalom és a politika szétesését. Mindez egy olyan korban történik, amelyben a növekedési- és teljesítményi társadalom szociális és ökológiai összeomlása révén folyamatosan növekszik a lét értelmének vákuuma.

De a fejlődés magában hordja az önmagát megkérdőjelező mozzanatot. Mi történik, ha egyes emberek fölébrednek az elidegenedés és a lét értelmetlenségének lidérces álmából? Ha elkezdik megvonni érdeklődésüket a technikai molochtól, mivel a képek homlokzata mögött hirtelen láthatóvá válik a szakadék? Milyen válaszai vannak erre az esetre a technikaközpontú társadalomnak?

A televíziótól a komputeren át a mobiltelefonig terjedő multimédiális technika szolgálatából való szabadulás azzal kezdődik, hogy újból az ember felé fordulunk. Ez mindenképp

azt jelenti, hogy az őrző civilizációban létrehozunk a magunkba szállás tereit, az emberi mérték szubkulturáit, amelyek egyúttal túlmutatnak önmagukon, valami transzcendensre. Csak miután elhagytuk a technikai struktúráknak és folyamatoknak való kiszolgáltatottság körforgását, nyerhetjük vissza azt, amit emberi méltóságnak hívunk, és nyílik meg a látóhatár egy magunk által meghatározott, kollektív felelősséggel vállalt és spirituálisan megalapozott jövő számára.

Csak ott mutatkozik meg a távolságtartáshoz, a társadalmi és egyéni magánszférához, az intimitáshoz és a technikai elérhetetlenséghez való emberi jog alapértéke, ahol – mint az „elektronikus faluban” – alaperénnyé emelik a folyamatos elérhetőséget, rendelkezésre állást és mindenütt jelenvalóságot. Ezzel szemben meg kell teremteni a személyes és kollektív játéktereket. Igen kívánatos mellékhatás lenne, hogy a technikai hálózatban való korlátozott elérhetőség tágítsa a társadalmi elérhetőség és a megélt közelség játéktereit. Így válik lehetővé, hogy a felé forduljunk, ami ismét fölkelti bennünk a csodálatot – a csodálatot az élet hétköznapi csodái iránt. Mindenesetre ez nem lehetséges egy újfajta aszkézis nélkül. Éppen a médiumokkal kapcsolatosan föl kell tennünk magunknak a kérdést, mi az, ami valóban szükségünk van a méltóságteljes élethez, és melyek azok a területek, ahol a „túl sok” szétzilálja és infantilizálja a tudatot mint tudatos létet.

Az aszkézis mindig azt is jelenti: eltávolol-

dunk, és a tulajdonképpeni gazdagságot azáltal fedezzük föl, hogy lemondunk a fölöslegesről és a javunkra nem lévőről; azt jelenti, hogy azt a magányosságot, amely akkor keletkezik, amikor a berendezések hallgatnak, nem veszteségként tűrjük el, hanem a környezetünkkel, az embertársainkkal és az önmagunkkal való találkozás esélyeként fogadjuk el és érzékeljük. A médiumok általi túlingereltség, illetve a médiumoktól tartózkodás kérdésében a külső környezetünk tartósságáról folyó vita párhuzamát láthatjuk. Mindkét esetben arról van szó, hogy mondjunk le a túlterhelésről, válasszunk a lehetséges maximum alatti magatartást annak érdekében, hogy a válsághelyzetek (például a gazdasági vagy ökológiai összeomlás) ne rögtön az egészet veszélyeztessék.

Ha azt akarjuk hogy a lélektelen médiamítosz helyébe az élet új tudata nőjön, akkor ehhez hiteles találkozásokra van szükség a *Te* négy síkján:

Foto: Farkas István

1. *sík*: Az ember találkozik a Te-vel a teremtésben – az ásványokban, növényekben, állatokban, az elemekben és a csillagokban. Találkozás ez mindannak a testvériségével, ami teremtett és lett. Alapja minden létező életértékének elismerése.

2. *sík*: Az ember találkozik a Te-vel a másik emberben. Találkozás ez a vele egyenlők testvériségével.

3. *sík*: Az ember találkozik a Te-vel az isteni világban. Ez a találkozás viszonylagosítja büszkeségét, és egyidejűleg megsejteni vele azt, ami végtelenül fölülmúlja őt, s aminek mégis része.

4. *sík*: Az ember saját Te-jével találkozik. Ez az önmagával és a Mély-Énnel való találkozás. Csak ez a találkozás teszi egész emberré, és gyógyítja ki abból, hogy szétszakított, elválasztott, kiszolgáltatott, tehetetlen és elvetett legyen. A Mély-Én-ben való találkozásban találkozik újból min-

denki mással, el egészen az Isteni lényegéig, amely saját lényege is.

Mennyire távolivá lett tőlünk ebben az összefüggésben a hallgatás mint a kontempláció művészete e médiumok által uralt korban, mennyire kiveszett abból a világból, amely elvész a lármában és a nyüzsgésben?! Milyen idegenül hat ránk, ha azt mondják, bizonyos időre mindennap teremtünk teljes nyugalmat, program nélküli, terv nélküli, mozgás nélküli, kép- és hangszöveg nélküli időszakot! Milyen fenyegetőnek tűnik ezért az az igény, hogy hallgassunk, ahelyett hogy beszéljünk, és végre megértsük, hogy csak a hallgató ember képes hallani. Milyen furcsán cseng fülünkben az a mondat, hogy a kommunikáció legmagasabbrendű formája a hallgatás – hiszen egyedül ez illik az Isteni nagysághoz. Mennyi szorongással állunk szemben a hallgatással, hiszen az átmenetileg a magányba vezet min-

ket – és a nem mindig örvendetes találkozáshoz önmagunkkal.

A hallgatás gyakorlata átalakít minket. Utat készít az új tudatnak. Alapot épít egy új kor számára. A hallgatás a megtérés világos jele a jelen lármájában, utalás és gyógyír egyszerre. A hallgatás áttöri az öntudatlanság falát, megtöri a magától értetődőként kezelt rutint, szembeszegül a képek és a berendezések csábításával.

Nem, mindezzel nem értékelem túl a hallgatást. Hiszen aki jól megfigyeli, rá fog találni minden igazán kereső ember útján minden kultúrában és minden vallásban – és minden korban.

Claus Eurich

Forrás: Publik-Forum, 1998/18

A Szerző az újságírás és a kommunikáció-tudomány professzora Hamburgban.

Felhívás ZAJ/PANASZ MUNKACSOPORT létrehozására

A dán filozófus, Sören Kierkegaard (1813–1855) írta: „A világ mai állapota beteg, az egész élet beteg. Ha orvos lennék, és azt kérdeznéd tőlem, hogy mit tanácsolok – én azt válaszolnám, teremtsd meg a csendet! Hozd létre a csendet az emberben. Hisz Isten szavát sem lehet így már meghallani.”

Milyen jó Kierkegaardnak, hogy nem kell a mai világban élnie. Mindannyian tudjuk, hogy a zaj-gond a környezeti ártalmak közül az egyik legsúlyosabb. Főleg azért, mert a legelhanyagoltabb területről van szó. Amit manapság elviselünk, illetve passzívan eltűrünk az életminőség rombolását illetően, az már elképesztő. Persze most lehet vitatkozni, okoskodni és fontoskodni, aminek mindig is nagy hagyománya volt és van nálunk. Talán azért is állunk környezetvédelmi szempontból ott, ahol állunk. De van-e értelme ennek a fölösleges okoskodásnak? Véleményem szerint inkább csinálni kellene valamit, mert a helyzet igen súlyos, és az időt nem azzal tölteni, hogy ki az okosabb.

„Ami összeköt bennünket, sokkal fontosabb annál, ami elválaszt” (H. Skolimowski). Most kell összefogni, és nem amikor már késő, ahogy az már sokszor megtörtént velünk. Véleményem szerint a zajkérdéssel való foglalkozás már nem tűr halasztást. Mert tudomásul kell venni: A zaj nemcsak súlyosan károsítja az egészséget, hanem köztudott már az is, hogy egyenesen balesetveszélyt idéz elő. Tehát nemcsak környezetvédelmi szempontból ártalmas, hanem ráadásul első fokú baleseti forrás is. Ezért is sokkal több figyelmet érdemel. Nagyon súlyos gondal állunk szemben. Sajnos az ember pszichológiailag igen ellentmondásos lény.

Más szóval nemcsak „libido” életösztön létezik, hanem „morbido” halálösztön is – ahogy a mindennapi életben ez tapasztalható. Talán azért is tűrünk sok mindent. Egyelőre az ETK-ból (Egyetemes Létezés Természetvédelmi Központ) két ember jelezte segítségét: Nagy Dénes és Endrey Márk. Az Alba-kör részéről Bárti Márk, és a Levegő Munkacsoportból Udvardi Imréné. Szívesen fogadunk és várunk más jelentkezőket is. Sok levelezési, ügyintézési és összehangolási munka van előttünk, tüntetések és tiltakozások szervezése és végrehajtása. De eredmény is kell. A helyzet nagyon súlyos, de ennek ellenére derülátó vagyok. Mindenképpen eljött a tiltakozás és tüntetések ideje, ugyanúgy, ahogy az 1996-ban a Vörösmarty téren már megtörtént. Közös hallgatásra hívták az embereket. Háromszázan csöndben maradtak, és egy csendesebb világért tüntettek. Az akkori felhívás szellemében arról elmélkedtek, milyen jó is egy kevésbé zajos világban élni. Mi hasonló, békés tüntetést tervezünk a Clark Ádám térre, tehát a nulla pontnál. Úgy gondoljuk, hogy ez jelképes, mert az életminőség itt Budapesten is közelít már a nulla-ponthoz. Most már tiltakozni kell. Nagyon kívánatos lenne, hogy a tüntetéshez más környezetvédelmi csoportok (pl. Levegő Munkacsoport, Védegyelet, Humusz stb.) is csatlakozzanak, ill. más budapesti szervezetek és civil társaságok, pl. az Alba Kör, a Háló, a Kerosz, a Tibetet Segítő Társaság, a Humanista Szervezet stb. Az ETK-klubtársaktól egyértelmű támogatásra számítunk, nevezetesen technikai, anyagi, szakmai, informatikai és nem utolsó sorban erkölcsi segítségre. Azért nevezzük a munkacsoportot zaj/panasz, mert kénytelenek leszünk olyan területekkel is foglalkozni, ahol általában romlik az életminőség. Pl. a zaj területével érintkező kérdésekben is, amilyen az elektromágneses sugárzás, fényszennyezés stb. Ezért hosszabb távon egy „zöld” jogászra is szükségünk lenne. Javasolom, hogy havonta egyszer találkozzunk. Tisztelt érdeklődők, az ETK Klub minden kedden találkozik 18 órakor a Vadász u. 29-ben, az Ökoszolgálat irodájában, és megegyezés szerint az ETK zaj-munkacsoportja is.

Szabó Erik (wiking)